

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN
Y CULTURA

Presidencia de la República
del Paraguay

REPÚBLICA DEL PARAGUAY
MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CULTURA

FERNANDO LUGO MÉNDEZ

PRESIDENTE DE LA REPÚBLICA DEL PARAGUAY

VICTOR RÍOS OJEDA

MINISTRO DE EDUCACIÓN Y CULTURA

DIANA SERAFINI

VICEMINISTRA DE EDUCACIÓN PARA LA GESTIÓN EDUCATIVA

HÉCTOR SALVADOR VALDEZ ALÉ

VICEMINISTRO DE EDUCACIÓN PARA EL DESARROLLO EDUCATIVO

NANCY OILDA BENÍTEZ OJEDA

DIRECTORA GRAL. DE CURRÍCULUM, EVALUACIÓN Y ORIENTACIÓN

DORA INÉS PERROTTA

DIRECTORA GRAL. DE EDUCACIÓN INICIAL Y ESCOLAR BÁSICA

MARTA LÓPEZ

DIRECTORA DE EDUCACIÓN ESCOLAR BÁSICA

Ficha técnica

Nancy Oilda Benitez Ojeda

DIRECTORA GENERAL DE CURRÍCULUM, EVALUACIÓN Y ORIENTACIÓN

Lidia Manuela Fabio de Garay

Jefa del Departamento de Apoyo a la
Implementación Curricular en Medios
Educativos

Edgar Osvaldo Brizuela Vera

Jefe del Departamento de Diseño
Curricular

Nidia Esther Caballero de Sosa

Jefa del Departamento de Evaluación
Curricular

Rosalía Diana Larrosa Nunes

Jefa del Departamento de Investigación
Curricular

Elaboradora

Zunilda Rocío Leguizamón Ledesma (Coordinadora)

Lidia Manuela Fabio de Garay

Ñe'ẽ ñepyrũ

Mitãkuimba'e ha mitãkuña 5° gradogua:

Ñane retã Paraguái niko heta mba'e oha'arõ ndehegui. Ko'ãga, nemitãme, oha'arõ eñembokatupyry jahechápa eipytyvõ nde ha opavave ñane retãgua oñakãrapu'ãve haña ohóvo ára ha ára. Eñembokatupyrykuévo rehóvo nemoirũhína nde rogayguakuéra, ne mbo'ehára ha avei ne aranduka. Reikotevẽniko kóva rehe ikatu hañaicha ne mbo'ehára ha ndevoi avei pembohape pehóvo kuaapy ijapyra'yva.

Añetehápe niko pe aranduka jeguereko tuicha mba'e. Upéva oĩramo pya'eterei osẽta opavavete umi mba'e mbo'ehakotýpe ojejapóva ha sapy'arei ndaipóriro katu hasyvéta ha ipukuvéta ndéve ha ne mbo'ehárape avei umi mbo'epy oñembohapeséva.

Upéva rupi, che py'arory kóina ijávo chéve amoñuahẽmi haña nde pópe ko aranduka, nderehehápe ojejapova'ekue. Kóva ha hendive 7 ambue aranduka oguerekopaita opaita mba'e katuite reñemoaranduva'erã ko mbo'esyrýpe. Rehechaháicha ko aranduka ojehai guarani ha castellanope, upéva oñeñuenohẽupéicha ikatu hañaicha nde eipuru ne ñe'ẽtépe: nde ndekatupyryvérõ guaraníme, upéicharamo eipurúta upe ñe'ẽme ojehaihápe ha katu nde reñe'ẽvéramo castellanope, upéicharamo eipurúta upe ñe'ẽme ojehaihápe.

Ne mbo'ehára nepytyvõta eipuru porã haña ko aranduka. Ipye oĩ hetaiterei mba'e porã nepytyvõtava eikuaave haña heta mba'e pyahu, eñembokatupyry haña jahechápa ejapokuaa hetaite mba'e techapyrãva ha, amo ipahápe, tanearanduve rehóvo, toiko ndehegui máva ideprovéchova hogayguápe, itávape ha hetãme.

Eñangareko porãkena ko aranduka rehe, ani embyai térã ehaiparei hese. Ága ary oútavape, ambue nde rapicha oikétava ko mbo'esyrýpe oipurujeýta kóva ko aranduka.

Ipahápe, romomandu'asemínte ko mba'e opavave oikuaáva ha oguerekóva ikorasõme: "Tavýgui niko heñói mboriahu". Upéva rupi, mburuvichakuéra ha mayma ñane retãgua oñeha'ãmbaite jahechápa nde ha opavavéva ñañemoarandu jahávo. Jajykeko oñondive. Upéicharamo jahapo'óta mboriahu ñane retãgui ha ñama'ẽmombyrýta ñapyrũ mbaretégui ambue tetãnguéraicha avei. Eñemoarandúkena!

Nde rayhuhára,

Víctor Ríos Ojeda
Ministro de Educación y Cultura

Ko arandukápe rejuhúta

Mbo'epy aty	Mba'épa jaikuaáta	Togue
Mbo'epy aty I	Che ningo aguerohory guarani ñe'ẽ	6
Mbo'epy aty II	Che rógape ha che mbo'ehaópe añe'ẽguaraníme	17
Mbo'epy aty III	Che ningo ahayhu mymbakuéra	28
Mbo'epy aty IV	Che távape oñeñe'ẽmeme guaraníme	41
Mbo'epy aty V	Che mbo'ehaópe oñeñe'ẽmeme guaraníme	51
Mbo'epy aty VI	Che aguerohory oñe'ẽva guivépe guaraníme	61
Mbo'epy aty VII	Heta mba'e porã oñembohasa ñandéve guarani rupive	72
Mbo'epy aty VIII	Ñane ñe'ẽ rupive ñanererãkuã porã ambue tetã rupi	82

Ko'ã ta'anga rupi jaikuaáta Mba'épa jajapóta

Kóva oĩramo he'isehína upépe oĩha mba'épa ogehupytyse upe mbo'epy rupive.

Kóva oĩramo he'isehína omba'apotaha ha'eño.

Kóva oĩramo he'isehína omba'apotaha iñirũ ndive.

Kóva oĩramo he'isehína omoñe'ẽva'erãha moñe'ẽrã.

Kóva oĩramo he'isehína upépe oĩha marandu mbo'epy rehegua.

Mbo'epy aty I

Che ningo aguero'hory guarani ñe'ë

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haġua	Oporomomaitei oipuruhápe ñe'ëhe'i haġua mba'éichapa oñeñandu: ovy'a téra omba'embyasyha.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	He'i mba'éguipa oiméne oñe'ëtahína peteĩ jehaipyre oma'évonte itítulo, ha'anga téra iñe'ënguéra rehe.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Oikũmby oje'éva chupe ohugakuaa opaíchagua ñembosarái.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Oipuru porã haġua ñe'ëipúva ñane tĩ rupi.
Jahaikuaa haġua	Ohai opaichagua jehaipyre.

Ñañomongetakuaa hañua

1. Ajesareko ta'angáre.

2. Ambohovaimíta porandu.

- Mba'éichapa oñeñandúne umi mitã oñomongetáva.
- Mba'éicha rupípa oñomongeta umi mba'ére.
- Chéramo peteíva umi mitã apytégui mba'éicha añeñandúne.
- Mba'eichagua ñemomaiteípa aikuaave avei.

3. Añomoirũ añomongeta hağua umi mba'e chembovy'áva térã ambyasývare.

4. Aty guasúpe amombe'u:

Mba'épa chembovy'áva ko mbo'esyrýpe aime aja ha mba'érepa.

Mba'épa sapy'ánte chemoingéva mba'embyasýpe. Mba'érepa.

Aikuaave hağua:

Ñe'ějovairã: Jajapysaka porãva'erã
oje'évare ñambohovái hağua hekopete.
Jajerureva'erã ñañe'ējopyru hağua.

Ñamoñe'ëkuaa haḡua

1. Roñomongeta atýpe ko'ã mba'e rehe.

- Mba'éichagua ñembosaráipa aguerohoryve. Mba'érepa.
- Mba'éichapa oñembosarái upéva

2. Amombe'u aty guasúpe ñembosaraikuéra réra ha romboguapy ogykehaípe.

3. Romoñe'ë ñembosarái rerakuéra osëva'ekue ha rombohovái porandu.

- Mba'érepa oiméne oñe'ëta moñe'ërã. Mba'érepa ere.

- Mba'eichaguanepahína pe moñe'ërã.

- Hasýnepa ñamoñe'ëtáva moñe'ërã téräpa nahániri.

4. Amoñe'ẽ jehaipyre.

Tape karẽ

Ñaikotevẽ:

Kuatia'atã'ieta ojehei haḡua jepapapy 1 guive 30 peve. Peteĩteĩva kuatia'atã'ĩre ojehaiva'erã peteĩ jepapapy.

Kuatia'atã'i ryrurã.

Ita'i, kumanda térã avati ra'ỹi.

Mba'éichapa ñañembosaráita:

Mitãnguéra oñemoĩta mokõimokõi oñembosarái haḡua. Omañáta tape ra'anga rehe.

Mba'yrũ térã káhagui oguenohẽta hikuái kuatia'atã'i. Pe oguenohẽva oma'ẽporãva'erã mboýpa osẽchupe kuatiáre ha upéi omoĩ ita'i, kumanda térã avati ra'ỹi upe ta'anga ári, oĩhápe pe papapy osẽva'ekue chupe. Oĩramo jehaipyre ta'anga reheve papapy rãngue, oñopytyvõva'erã omoñe'ẽ haḡua hikuái upépe he'íva, ikatu haḡuáicha oikuaa mba'épa ojapova'erã: ohasavétapa térã ojevýtapa. Oḡuahẽraẽvéva kasílla 30pe ogana.

Oñeguenohẽ momarandúgui mbohapyha

5. Ahai umi ñe'ẽhesakã porã'ỹva.

.....

.....

.....

6. Romyesakã umi ñe'ẽ ha romombe'u aty guasúpe.

7. Ambohovái.

- Mba'eichagua jehaipyrépa ñamoñe'ëva'ekue. Mba'érepa upéva.

- Ma'erãpa ojechai jepapapy kuartia atã'ipe.

- Mba'épa ikatu ojeipuruve ndojeguererekóiramo ita'i, kumanda térã avati ra'yi.

- Mba'éichapa oñemohu'ã moñe'ërã Tape karẽ rehegua.

8. Rohai mba'éichapa rojapova'erã ambue ñembosarái roikuaáva voi. Upeva'erã rojesareko ko'ã mba'ére:

Mba'éichapa hérata
ñembosarái.

Mba'épa ñaikotevẽ

Mba'éichapa
ñañembosaráita.

9. Romoñe'ë jehai rojapova'ekue. Upéi roñeha'ã roñembosarái oñondivepa.

Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva

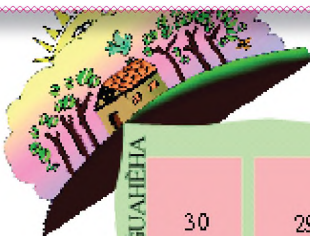
1. Ajesareko ta'angáre.

TAPE KARĚ ÁRI JEHASA

MBÁ'ÉPAJAJAFO VA'ERĀ
OSĚRAMO ÑANDÉVE
KO'Ā JEPAPAPY?

- 4 Ynambu nde rupi ipepo ári ha rehasa 2 hendápe.
8 Pyandúpe ojopy isapatu, rejevýta 2 hendápe.
10 Rehasáta puénte ári ha reḡuahêta 20 peve.
14 Rejupíta mba'yругuatápe, rehasáta 19-pe.
24 Epyta emondýi haḡua piriríta, rejevýta.
27 Rejuhu yvoty porã ha reipo'o, eguevi 2 hendápe.

2. Ambohovái ko'ã porandukuéra.

- Mba'épa ahecha.

- Ma'ërãpa ojepuru ko'ãichagua ta'anga.

- Mba'érepa ere oĩha pe moñe'ërã mbykymi ta'anga ykére.

3. Amombe'u che irũnguérape umi mba'e ambohovaiva'ekue.

4. Ahendu mbo'ehára omoñe'ëvo moñe'ërã mbykymi oĩva ta'anga ykére ha jehaipyre hérava Tape Karẽ.

5. Amoĩmba ñe'ë oikotevëva ñe'ëjoaju.

- Aha'ã hağua Tape Karẽ aikotevë.....

- Mboy mitãpa oĩva'erã oipe'a hağua jepapapy káhagui.....

- Aguenohëramo papapy 24 pa mba'e ajapova'erã.....

6. Añemoirũ ha roñembosarái Tape Karẽ rohenduhagueichaite.

7. Añomongeta upe rire ko'ã mba'ére.

- Mba'éichapa añeñandu añembosaraipa rire. Mba'érepa.

- Aikũmby porã pe ñembosarái. Mba'érepa.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy

1. Amoñe'ẽ ko'ã jehaipyre.

Ikyrave jagua monda jurúgui.

Pytũ ha ake, ryguasu kurúicha.

Jagua ñeñe'ỹicha ikyre'ỹ.

Ñanihápe aiko, jagua inambi rasóvaicha.

Mbokaja ha mboriahúrenteko aratiri ho'áva.

2. Añomongeta che irũ ndive ko'ã mba'ére.

- Mba'eichagua jehaipyrépa umi ñe'ẽjoaju oĩva pe.

- Oĩnepa ñe'ẽnguéra apytépe ñe'ẽryapu osẽva ñane tĩ térã ñande juru rupi. Mba'ére ere.

3. Aipe'a jehaipyrégui ñe'ẽ ipúva ñane tĩ rupive ha aipehe'ã hekopete.

Péicha:

Mbo – ka - ja

Aikuaave haġua:

Ñe'ẽ oguerékóva taipu tĩgua
taha'e pundie térã pu'ae
ombohape pundie jurugua
ykereguápe oñemboheko
tĩgua haġua.

4. Amongora ojehai porāmbaitehápe tĩgua rechaukaha.

- Ikyre'yeterai umi jagua oñehe'yiramo.
- Ho'árõ mbokaja ne akã ári upéva ivai.
- Jagua ñehe'yicha ikyre'y umi mita'i.
- Ne'ira pytu ha akéma, ryguasu kurúicha.

5. Amoñe'ë ñe'ënguéra ha ahechakuaa mba'éichapa ojehai, upéi amyatyrõ umi oikotevëva.

- Mborayhu ha kuarahy ñañandu'yre ñande rapy.

- Ikaremba, sevo'i rapéicha.

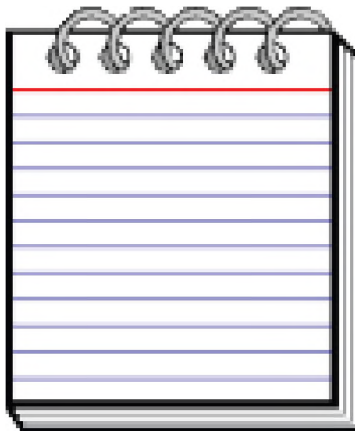
- Kururúicha, typychápe oñemose.

6. Amombe'u mba'érepa ahaiva'erã péicha umi ñe'ë.

Jahaikuaa haḡua

1. Ahaimíta ñembosarái réra oñeha'áva mbo'ehaópe ha amombe'u mba'épa ha mba'éichapa oñembosarái.

Ahaipa rire, ahechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e.

Jajesareko	Héẽ	Nahániri
- Ambohérapa ñembosarái.		
- Ambohysýipa umi oñeikotevêva.		
- Amombe'u porãpa mba'éichapa oñeha'ã.		
- Hesakã porãpa ñe'ẽjoajukuéra ahaíva.		
- Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.		
- Ahaípa tyapu tĩgua rechaukaha tekotevêhápe.		

Mbo'epy aty II

Che rógape ha che mbo'ehaópe añe'ẽ guaraníme

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haḡua	Ohechauka oñe'ẽnguéro ha'e ohecha porãha térã ohecha vaiha pe omba'emombe'uvahína.
Ñamoñe'ẽkuaa haḡua	Oikũmby ñemongeta ha marandukuéra jehaipyre umi téma ko'ágaguare.
Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva	Oikũmby oñe'ẽjave umi téma ko'ágagua ha ymaguare rehe.
Jaikuaa haḡua ñane ñe'ẽ retepy	Oipuru hekopete umi taikuéra guaranimegua, avei muanduhe ha tyapu tĩgua rechaukaha.
Jahaikuaa haḡua	Ombojoapy hekopete iñe'ẽnguéra oikuaauka haḡua hemimo'ã.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Ajesareko che irũ ndive ta'angakuérare.

2. Añemongeta ko'ã mba'ére:

Ndéve ḡuarãpa mba'e ta'anga ohechauka oĩ porãha oikóva ipype.

Umi ojejapóva ta'angápe oĩ vai térãpa nahániri.
Mba'érepa ere.

3. Aty'ípe ñamombe'u mba'emba'épa ñaguenohẽ ko ñemongetágui. Upe rire jajapo mokõi aty guasu ha jahecha umi mba'e ohechaukáva oĩ porã ha oĩ vaíva jajapóva ñande rekoháre.

4. Romoha'anga umi mba'e oñeguenohẽva ko ñemongetágui ha romoĩ mbo'ehao korapýpe.

Aikuaave haḡua:

Che katupyry haḡua ñe'ẽjováipe:

- Ajapysaka porãva'erã pe máva oñe'ẽvare.
- Tekotevẽhaitépe aña'ẽva'erã.
- Aikuaánteve'erã añandúva naiméiramo jepe hendive iñe'ẽme.
- Nañe'ẽhatãiva'erã oñe'ẽ aja aikuaa haḡua oñe'ẽva py'apy.
- Hendaitépe añemongu'eva'erã ani ahechauka chepochyha.

Ñamoñe'ẽkuaa haġua

1. Ajesareko ta'angáre ha añeha'ã aġuahẽ haġua mbo'ehaópe.

2. Ambohovái porandukuéra.

- Mba'épa jahecha ta'angápe.

- Mba'emba'épa agueraháta mbo'ehaópe umi mba'e apytégui oíva yvyra guýpe.

- Amombe'u mba'érepa ha mba'épa ikatu ajapo umi mba'égui.

3. Ajesarekopami rire ahai ko ha amombe'u che irünguérape mba'éguipa ikatu oñe'ë moñe'ërã ñamba'apótava.

4. Amoñe'ë kirirĩhápe.

Mbo'ehaópe

Oġuahë temimbo'ekuéra mbo'ehaópe, pukavy ha ñembosaráipe oike korapýpe, upépe oĩ kapi'i hovyũ, yvoty opaichagua ombojeguáva pe tenda.

Ojejuhu iñirũnguéra ndive ha oñepyrũ oñemongeta hikuái, oĩ oguapýva apyka puku ári térã oñembo'yvante. Upéi oñehendu itapu, maymáva oñemoĩ poyvi renondépe ha hatã, ikorasõ mbytete guive opurahéi "Ñane retã purahéi guasu".

Pe poyvi pytã, morotĩ, hovy torýpe oveve vevuimi, omomaiteívaicha mitãnguérape, upéi mbeguekatu oho ha oike hikuái imbo'ehakotýpe, upépe oguapyjoa apykahaípe ha mbo'ehára oĩva ogyhũhai renondépe omomaitei chupekuéra.

Mitãnguéra oguapy, omaña ha ojesareko, upéi oguenohë ikuatiañe'ë, ikuatiahai, haiha, mbogueha ha mbojojaha oñemba'apo haġua. Mbo'ehára omoĩ arange ha oipuru itahai ohai haġua. Vy'apópe oñepyrũ mbo'epy oñemomanduve haġua temimbo'ekuéra.

Carmen Espinoza rembiapokue.

5. Ajapysaka porã mbo'ehára omoñe'ëvo moñe'ërã.

6. Amoĩmba ñe'ë oñeikotevëva.

* Moñe'ërã oñe'ë _____

*Mba'emba'e omombe'u moñe'ërã _____

*Che mbo'ehao héra ha oguereko _____

7. Amohenda oikohagueichaite moñe'ẽrãme.

(.....) Mitãnguéra oĩmba rire mbo'ehao kotýpe oñepyrũ omba'apo.

(.....) Omomaitei poyvípe ha torýpe oveve.

(.....) Oñepyrũ vy'apópe mbo'epy.

(.....) Ñembosaráipe oġuahẽ mitãnguéra.

(.....) Oñepyrũ oñemongeta iñirũnguéra ndive.

8. Aheka diáριοpe térã ahendu umi marandukuéra osẽva mbo'ehao rehegua ha ahai.**9. Romombe'u atýpe umi marandukuéra roguerúva.****10. Amoñe'ẽ umi marandu ha amohenda peteĩvape, umi mba'e porã omombe'úva ha ambuépe, umi naiporãmbáiva.**

	Mba'e porã	Naiporãmbáiva.
Marandu mbo'ehao rehegua		

11. Ahai umi mba'e amoñe'ẽva'ekuére ha upéi amombe'u che irũnguérape mba'emba'épa ikatu jajapo osẽ porãmbaite haġua ñane rembiapo.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Amoñe'ẽ ko'ã ñemongeta.

2. Ambohovái porandu.

- Ahendúva térã aikuaápa ko'ã mba'e oñemongetáva rehe umi kuñakaraikuéra.
- Oĩ porã térã oĩ vaípa umi mba'e omombe'úva kuñakaraikuéra.
- Mba'épa oikotevẽve umi mitã ikatupyryve haġua.

3. Amoha'anga mba'épa che aha'arõ Ministerio de Educación-gui oho porã haġua ñane retã.

4. Amoñe'ë ko'ã pe he'íva.

Kamisa pytã osaingo mbo'ehao korapýpe.

Ejúna ko'ërõ pyharevete ógape.

Tuka'ëkañýnte oñembosaraise umi mitã.

Ovetãre omañamba mitãnguéra peteĩ mbarakajáre oíva okápe.

5. Amongora umi ñe'ë oguerekóva tĩgua rechaukaha (~).

6. Amongora ojehai porāmbaitéhape tĩgua rechaukaha.

- Mbo'ehaópe ovēta umíva iky'apa.
- Umi mitã oñemongeta kyre'ỹme.
- Ko'ẽju jave aĩpytyvõ che angirũpe.

Aikuaave haġua:

- Umi pu'ae tĩguáva ohóramo pundie juruguáva ykére katuetei oguerahava'erã tĩgua rechaukaha.
- Umi pu'ae ohóva pundie tĩguáva ykére noikotevẽi tĩgua rechaukaha pe pundie oguerovámagui hese hyapu tĩgua.
- Tĩgua rechaukaha rupi ikatu ojoavy ñe'ẽnguéra he'isévape.

8. Ahai jey hekopete umi tĩgua rechaukaha.

- Vy'ápe oġuahe omomaĩtei iñirunguérape.

- Ndéve guara pētei añua tuicháva.

- Amohu'ama mbo'esry ha ose porambaite chéve.

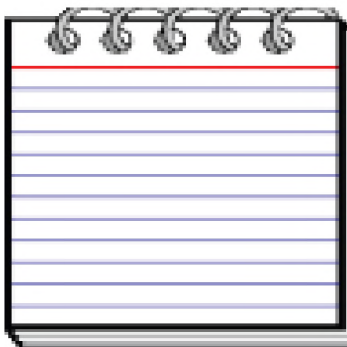
Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepý

1. Ajesareko ta'anga rehe ha ahai peteĩ ñe'ẽjováí.

2. Amoñe'ẽ che rembiapo aty'ípe.

Aikuaave haġua:

Ñe'ẽjováí niko ñaiméramo peteĩ térã hetave ñane irũ ndive. Upépe oñe'ẽvarã peteĩteĩva omombe'úvo oikuaaukaséva ha ambue ombohováí chupe oñeġuahẽ meve peteĩ ñe'ẽme.

Katuetei ojeguromandu'ava'erã ñe'ẽjovaihápe ko'ã mba'e:

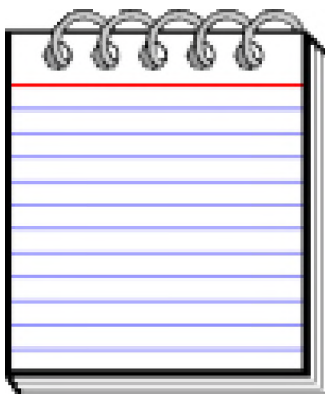
- Oikuaa mokõi térã hetave tapicha upe atýpe.
- Ñomongeta oikova'erã hendaitépe.
- Oĩva'erã katuete peteĩ oisãmbyhýva chupekuéra ñe'ẽjovaihápe.

3. Ajesareko ahaiva'ekue rehe ha aguenohẽ.

- Mba'éguipa añepyrũ añe'ẽ:

- Mba'emba'épa ha'e upéva rehe.

- Mba'éichapa amohu'ã pe amombe'úva.

4. Ajesarekojey ahaiva'ekue rehe ha amyatyrõ oimérõ nahesakãporãi pe ahaihaguéicha.

Mbo'epy aty III

Che ningo ahayhu mymbakuéra

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haḡua	He'i mba'épa oĩ porã térã oĩ vai chupe ḡuarã umi mba'e ohendúva oikoha ijere rehe ha ambue henda rupi.
Ñamoñe'ëkuaa haḡua	Ohechakuaa máva rehetépa oñeñe'ë ha mávarepa avei oñeñe'ëhína umi ñe'ëpotýpe.
Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva	Ohechakuaa máva rehetépa oñeñe'ë ha mávarepa avei oñeñe'ëhína umi ñe'ëpotý ha moñe'ërãme.
Jaikuaa haḡua ñane ñe'ë retepy	Aipuru hekoitépe umi ñe'ë ojojoguanungáva ijehai térã hyapukuépe áḡa katu ojoavýva he'isévape.
Jahaikuaa haḡua	Ohechauka, ohai porã rupi, ikatuha oñeikũmby hembiapokue.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Añomongeta che irūnguéra ndive ambohováivo ko'ã porandu:

- Mba'épa jajapova'erã ñañangareko haġua mymbáre.
- Mba'épa ajapo ajuhúramo umi mymba ho'upa che rembi'u.
- Oĩ porã téräpa oĩ vai jajukaparei umi mymba.
- Mba'épa ikatu jajapo oñondivepa ñañangareko haġua mymbáre.

2. Ahendu mbo'ehára omoñe'ëramo peteĩ ñe'ëpoty mbykymi.

Leu ha Leõ

Leu hasy
Hetaiterei ihu'u
Leu ombyasy
Hembe oisu'u
Ou iñirũ
Ogueru tembi'u.

Leu ho'u chipa –pa-pa
Leõ ho'u pakova- va- va
Leu ojahu- hu –hu
Osẽ oguata – ta- ta
Oike tupãópe- pe- pe
upépe oñembo'e- e- e.

Leõ opu'ã- ã- ã
Omonde isapatu- tu-tu
Osẽ oñani- ni- ni
Omuña tapiti-ti-ti
Ojogua pakuri- ri-ri
Ohecha mainumby- mby- mby.

Leu ha Leõ ojohupyty- ty- ty
Ko moñe'ërã- rã- rã
Ko'ápe opa- pa- pa.

Ma. Elvira M. rembiapokue

3. Amoñe'ẽ jey ñe'ẽpoty atýpe ha roñomongeta ko'ã mba'ére.

- Moõpa reimo'ã oiko ko'ã mba'e.

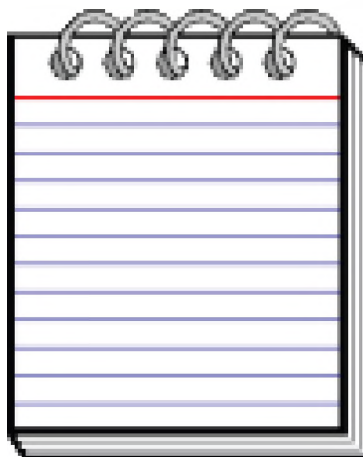
- Yma térãpa ko'ãga oĩve umi mymba ka'aguýpe.
Mba'ére ere.

- Oĩ porã térãpa oĩ vai ojejuka mymbakuéra.
Mba'érepa ere.

- Mba'épa ikatu jajapo anive hağua oiko ko'ã mba'e.

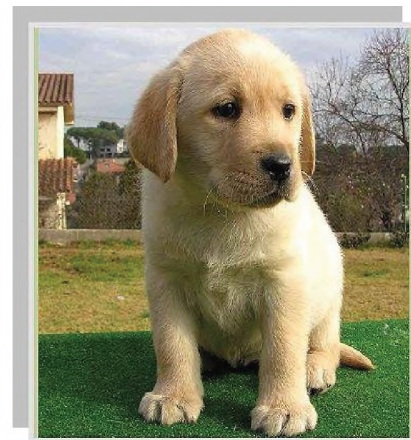

4. Ahai peteĩ haipyvo mbykymi amombe'úvo mba'emba'épa ikatu jajapo ñaňangareko hağua mymbakuérare.

Ñamoñe'ëkuaa haġua

1. Ajesarekomíta ta'angáre.

2. Ambohováí

- Mba'érepa reimo'ã oñe'ëtaha moñe'ërã.
- Mba'eichagua moñe'ërãnepa.
- Mávarepa oñe'ëne moñe'ërãme.

3. Ahendu mbo'ehára omoñe'ëvo.

4. Amoñe'ẽ jey kirirĩhápe.

Anguja'i ha ikompái Ñandu

Anguja'i oheka oikóvo hembí'urã, ojuhu sapy'a peteĩ kesu pyahuete mesa ári, oguerokañy ha oho korapýpe ho'u haḡua.

Korapýpe oñeno Mbarakaja ha ohechávo Anguja'ípe opu'ãma voi... oho hapykuéri mbegue katuete. Anguja'i niko añambaraka voi, hesa yképe ohecháma Mbarakajápe... ha pya'éko osẽ oñani oheka iñangirũ Ñandúpe. Oguerosapukái kóicha:

- Pya'éke kompái, cháke mbarakaja.

Ohendu upéva, Ñandu oñemoĩ tapépe ha oñemombóma hi'ári Anguja'i huguái vevéva ohóvo, hapykuerikuéra oñani Mbarakaja ipochyeteréva.

María E. de Campos

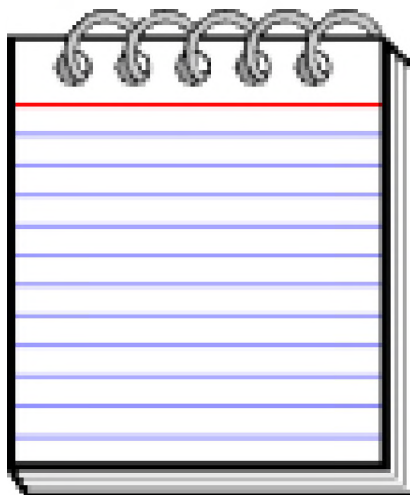
5. Ambohovái ko'ã mba'e ojejeruréva.

- Máva rehetépa oñeñe'ẽ moñe'ērāme.

- Amombe'u mávarepa avei oñeñe'ēhína.

6. Ajapo haipyvo amombe'uhápe mba'eichaitépa ha'e pe máva rehetéva oñeñe'ēva moñe'ērāme.

7. Ahai mba'épa ojapo pe máva rehe oñeñe'ẽva moñe'ẽrãme.

8. Aty guasúpe ñaha'ãnga ñamoñe'ẽva'ekue. Upevarã jahecháta:

- Mávapepa oñeha'ãta.
- Ñamba'apo jey ñemoha'ãnga osẽporã haɣua.
- Ñañeha'ã, ñamoporãve haɣua ñane rembiapo.

9. Ahai peteĩ mombe'u mbykymi pe máva oñeñe'ẽva rehe.

Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva

1. Ahendu mbo'ehára omoñe'ẽvo ñe'ẽpoty.

Panambi Vera

Panambi che raperãme
resẽva rejeroky
nde pópe kuarahy'ãme
tamora'e añeñoty.

Nde rera oikóva ku eíra saitéicha che ahy'okuápe
ha omboasukáva chéve amboy'úvo che resay,
ku ñuatĩndy rupi, ñu, ka'aguýre, nemoñahápe
iku'ipáva anga che pópe huguy syry.

Reguejy haḡua che pópe
aikóva anga romuña
ha torýpe, torypápe
che áripi rehasa.

Panambi, ndeichagua Tupã rymba piko ku oime iporáva,
resẽ yvytúndie che yvotytyre nde saraki,
remimbivérõ ko che resápe remimbipáva
tove mba'éna nde rapykuéri tañehundi.

Manuel Ortiz Guerrero

2. Ambohovái porandu.

- Máva rehepa oñe'ẽ ko ñe'ẽpoty.

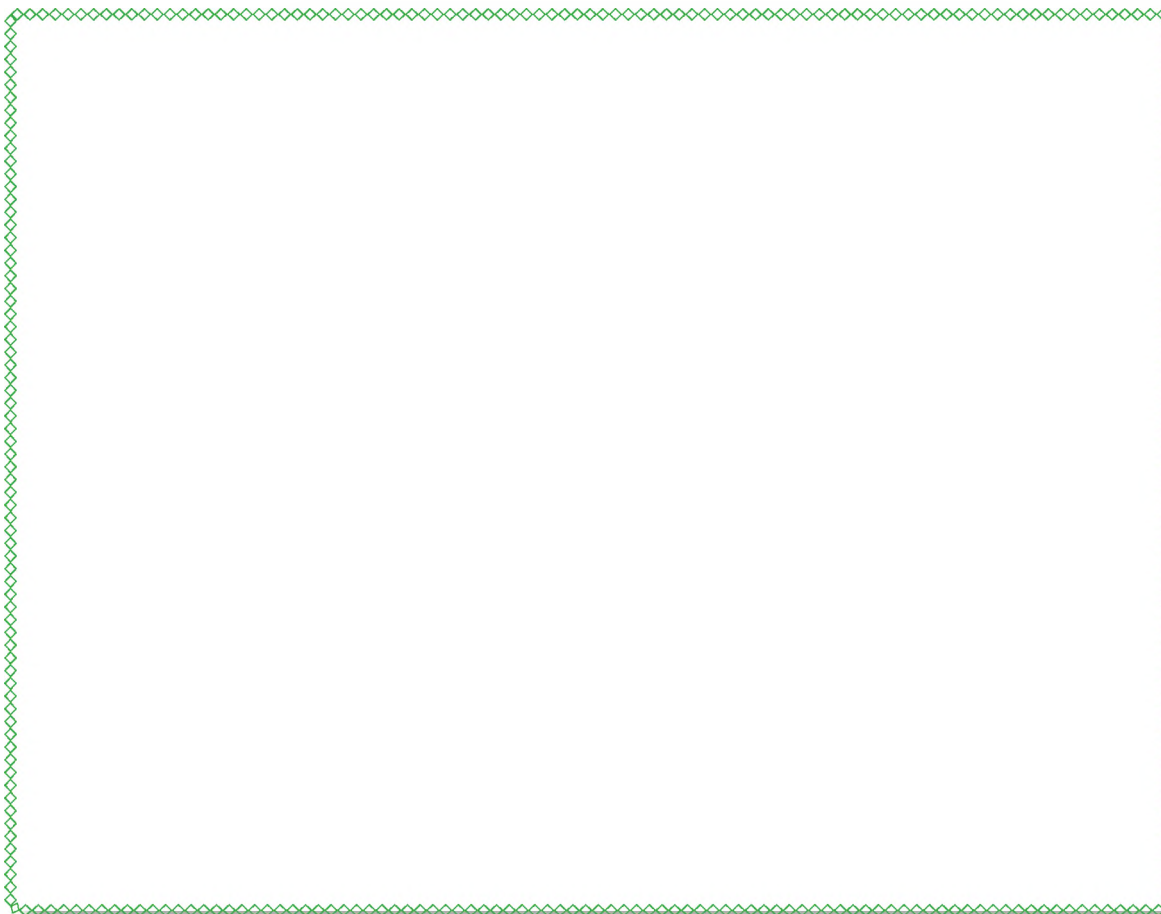
- Mba'emba'épa oje'e hese.

- Máva rehepa avei oñe'ẽ.

3. Ajesareko máva rehepa oñeñe'ëve pe ñe'ëpotýpe. Ahai upéva réra.

4. Ha'e mavamáva rehepa oñeñe'ë avei pe jehaipyrépe. Ahai ko'ápe umíva:

5. Amoha'anga máva rehetépa oñe'ë.

Jaikuaa haḡua ñane ñe'ë retepý

1. Amoñe'ëmi umi he'íva mitānguéra.

2. Ahai umi ñe'ë ojehaiguyva'ekuére ha amombe'u oĩpa ñe'ë ijehaípe ojojoguáva ha ojoavýva he'isévape.

3. Amoĩmba ko'ã ñe'ëjoaju aipurúvo umi ñe'ë opyta porāvétava hese.

- Umi mitānguéra okarupa rire oho -----.
(okẽ- oke)

- Ana rāi ----- ha upévare ho'úta -----.
(ikua- iku'a- ikuã) (Poha- pohã)

4. Ambohovaimíta.

- Mba'érepa ahai umi ñe'ë oikotevêhápe ñe'ëjoaju.

- Mba'épa he'ise umi ñe'ë ndahairiva'ekue.

Aikuaave hañua:

Umi ñe'ẽ ojojoguáva ijehai ha ipúpe, ága katu
ojoavy he'isévape, oje'e Ñe'ẽ ojojoguáva.

Techapyrã: Sã- Sa

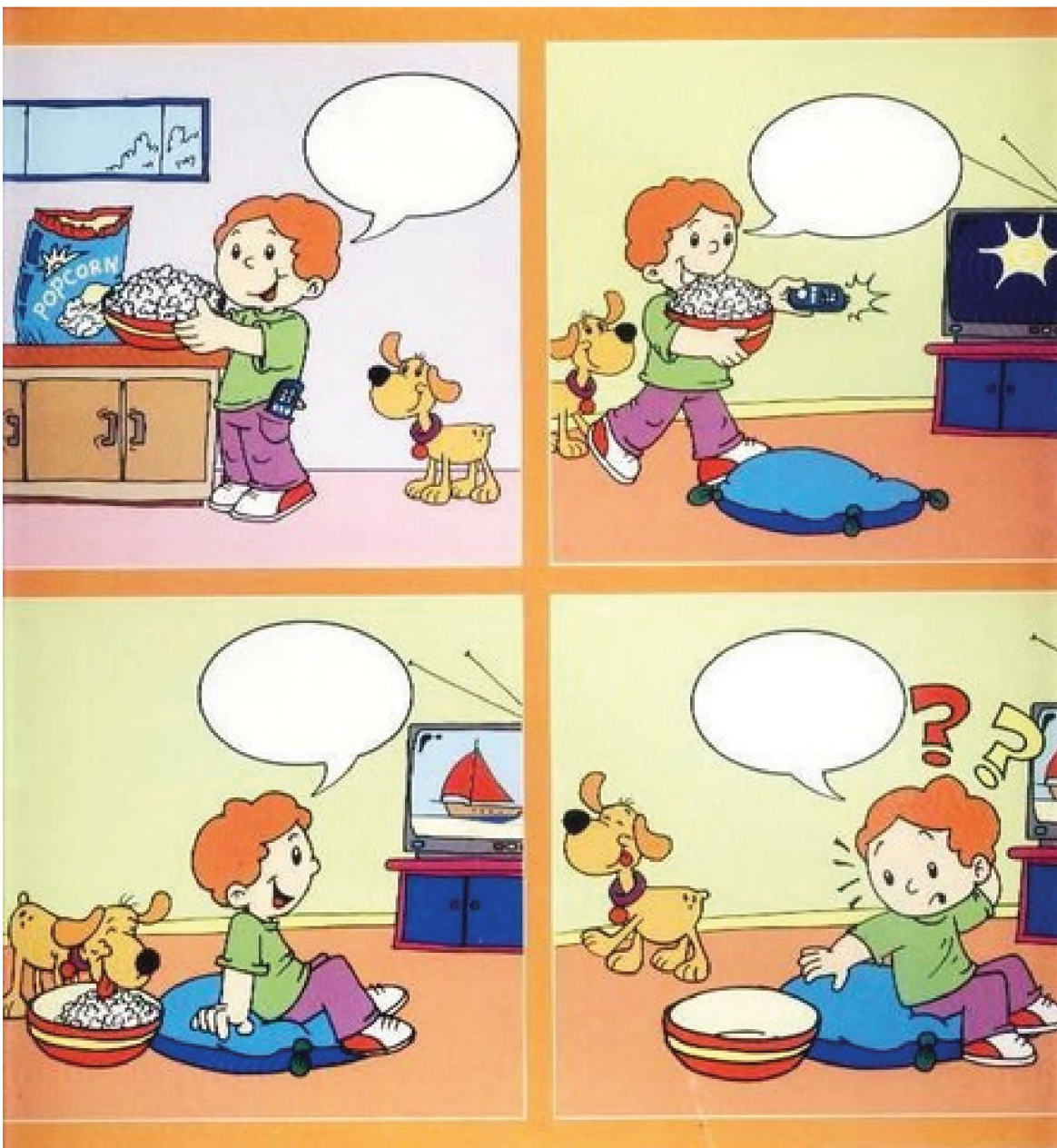
Απονῶ- Απόνο

5. Ahaimita peteĩ ñemongeta mbykymi, amombe'uhápe mba'épa oiko Anítagui oupávo chupe umi pykasu. Aipurúta ahaikuévo umi ñe'ẽ ojojoguáva.

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

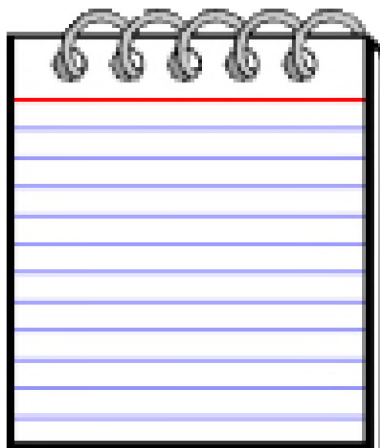
Ñamoñe'ëkuua haña

1. Ajesareko ta'angäre.

2. Ahaimíta mba'épa oiméne he'i pe mitã.

3. Ahaipa rire ajesareko che rembiapóre ajapópa ko'ã mba'e

	Héë	Nahániri
Aipurúpa ñe'ë hendápe.		
Hesakãpa chéve ñe'ë aipurúva.		
Ohaikuévo hesakã porã he'íva upe ha'éva.		
Aipurúpa morféma ñe'ë osëvéva ñane tĩ rupi aikotevéva.		
Aipurúpa ñe'ë ojojoguanungáva ijehaípe.		
Aikuaa porãpa mba'épa ahaíta		

Mbo'epy aty IV

Che távape oñeñe'ẽmeme guaraníme

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haġua	Oikũmby mba'etépa he'isehína pe ohendúvape, umi ñe'ẽ ikatúva he'ise mokõi térã hetave mba'e guaraníme.
Ñamoñe'ẽkuaa haġua	Oikũmby mba'etépa he'isehína umi ñe'ẽguaraníme ikatúva he'ise heta mba'e.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	He'i ha'e oikũmbyhaguéicha ohendu térã omoñe'ẽva'ekue.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy	Oipuru umi ñe'ẽ ohechaukáva mba'e oje'ẽva'ekue térã ne'irãgueteri oje'e.
Jahaikuaa haġua	Omombe'u jey ohaikuévo mombe'urã, morangu, mombe'ugua'u ha parábola omoñe'ẽva térã ohendúva.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Ajesareko ta'anga rehe ha amoñe'ẽ pype oje'éva:

1. Mitäkuña'i ha mitä'ikuéra jaguereko DERECHO ñehekombo'ehaópe upévore jaju mbo'ehaópe.

2. Mba'e oiko umi mitānguéra ndouiva mbo'ehaópegui.

3. Upéicharõ, noñemomba'ei umi iderécho. Hogayguakuéra ha ñande Estado ombohapeva'erã ojejapo haḡua upe iderécho.

4. Ha mba'e DEBER piko jaguereko.

5. Ñande ñañemoaranduva'erã ha jajapo umi oje'éva guive ñandéve jaiko porã haḡua ofõndive

6. Upéva piko he'ise ñaipytyvõva'erãha tembiapo ogapypeguápe.

7. Upéichaite, ha avei he'ise ñanderory ha ñaipytyvõva'erãha ñande rapichakuérape.

2. Amombe'umi mba'épa aikũmby moñe'ẽrã mbykymígui.

- Mba'emba'érepa oñemongeta umi mitã.

- Mba'épa umi mba'e amoñe'ẽva'ekuégui oiko che rógape ha mbo'ehaópe.

3. Añemomandu'a ha ahai mba'épa pe Estado ombohapeva'erã ojejapo haġua ñande derecho.

4. Amoha'anga umi ñande derecho ha deber jaguerekóva oho porãve haġua ñane retã.

5. Amombe'u ta'angakuéra ajapova'ekue oikũmby haġua che irũnguéra. Upevarã che irũnguéra ojesarekóta ko'ã mba'ére:

	Héẽ	Nahániri
Oipurúpa ñe'ẽ hendápe.		
Hesakãpa chupe pe ñe'ẽ oipurúva.		
Oñe'ẽnguévopa oñehendu he'íva hesakã porã rupi.		
Oipurúpa morféma ñe'ẽ osêvéva ñane tĩ rupi oikotevéva.		
Oñe'ẽ pya'etereípa.		
Oikuaa porãpa mba'épa he'íta.		
Ndokyhyjéi oñe'ẽ haġua.		
Ombohysýi porã umi mba'e he'íva.		

Namoñe'ëkuaa haḡua

1. Amoñe'ë aty'ípe.

Pe derecho alimentación rehegua he'ise maymáva tekove oguerekoha derécho okarúvo ha omongarúvo hogayguápe dignidad reheve, upévare ha'e peteĩ Derecho Humano, ñande ha'égui tekove jaguereko derecho jahupyty haḡua tembi'u, upe oñeikotevëva, iporãva ha opáichagua ñande rete oikotevëva hesãi haḡua. Maymáva jaikóva guive peteĩ sociedadpe tekotevë ñañeha'ã toñemomba'e ko derécho alimentación rehegua ñande rupytyva opavavépe. Sãmbyhyharakuéra oñeha'ãva'erã avei ani haḡua avave oikóva itáva térã hetãme ohasa ñembyahýi. Ñane Constitución Nacionalpe ningo he'i: Art.6 "Estado ohechakuaava'erã pe teko porãve... Art.46 Maymáva oikóva ñane retãme ningo peteĩchante oguereko derecho ha dignidad. Naiporãi oñemboyke avavépe... Art.68 Estado oñangarekóta ha omotenondéta tesãi rehe ñeñangareko, upéva ningo maymáva derecho fundamental... (pe jekaru porã ojogueraha tesãi ndive).

2. Amongora pe tai ombohováí porãva ñe'ëjoaju.

- Mba'e artículope oñeñe'ë fundamentalre.

- a. Art.6
- ã. Art. 68
- ch. Art. 46

- Mávapa oñangarekova'erã teko porãre.

- a. Mbo'ehao
- ã. Gobernación
- ch. Estado

3. Ahaimíta mba'épa he'iséne umi ñe'ẽjoajúpe.

- Maymáva oikóva ñane retãme oguerekova'erã derécho ha dignidad.

- Derecho humano.

- Mba'emba'épa he'i umi derecho humanokuéra jaguerekova'erãha.

4. Amoñe'ẽ aty'ípe ko'ã ficha.

Ko'ápe ñanerendu hikuái ha roñemotenonde.

Ko'ápe mitãnguéra rogayguakuéra
oñangarekova'erã ore rehe.

Ko'ápe jakaru porã ha jay'u y potĩ.

Ko'ápe, ñanderasýramo jaguereko hospital ha centro
de salud oñeñangareko porãiterehápe ñande rehe.

5. Aheka peteĩ ficha ha amoha'anga he'iséva pype.**6. Aty guasúpe romoha'anga roikũmbyva'ekue.**

Ñaikũbykuaa haġua ñahendúva

1. Ahendu mbo'ehára omoñe'ẽvo ñe'ẽpoty. Guarani ñane ñe'ẽ

Guarani ñane ñe'ẽ
He'ẽte ha iñarandúva
Mborayhu pype ipotýva
Guarani ñe'ẽrory.
Mbo'ehára reheáente
Ko yvy ojeguvéta
Ikatúgui mitãnguéra
Iñe'ẽme iñarandu.

Kyre'ỹme che irũnguéra
Yvoty ryakuã porãicha
Ko tetãre ñamysãita
Ymaitéva ijokopy.
Arete ñongatupýpe
Itaju oikoñemíva
Pe ñe'ẽ jarohorýva
Tojegua tojeguaave.

Néike, néike mitãnguéra
Jaipuru ñane mba'éva
Ko ñe'ẽ he'ẽtevéva
Ñane kũre taipoty,
Castellano ykeretéma
Guarani ñambopoty.

Jorge Antonio Amarilla

2. Ahendupa rire ambohováí ko'ã porandu.

- Mba'égui oñe'ẽ ñe'ẽpoty.

- Mba'ére he'i ñandéve péicha.

- Ma'ẽrã ñambopotyva'erã guarani.

-Castellano ykeretémapa oĩ ko'áña guarani. Mba'érepa ere.

- Ndéve ġuarãpa oĩ porã oñembo'e mbo'ehaópe ambue ñe'ẽ.

3. Aiporavo ñe'ënguéra ombohováí porãvéva umi ñe'ëjoaju peteĩteĩvape ha amongurusu iguýpe.

	ñe'ë	arandu	kyre'ỹ	amysái	oikoñemíva
Ava térã mymba ipya'éva hembiapópe ha opa mba'épe.					
Mba'e mosãrambi tenda tuichakue javeve.					
Térã opáichagua oñehenói hağua yvypóra, mymbakuéra mba'ekuéra, temiandu ha opa mba'e oikóva térã ojejapóva.					
Mba'e ojejapóva térã oje'éva kañyhápe ỹramo mbeguekatumi ani hağua ojekuaa.					
Mba'ekuaa, tekokuua.					

4. Anohẽ ñe'ëpotýgui umi ñe'ë hetave mba'e he'iséva.

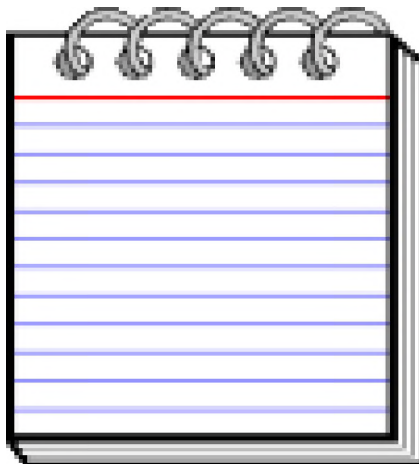

5. Aheka Léi Guasúpe, artículo oĩva guive oñe'ëva ñane ñe'ëre.

6. Añembyaty che irũnguéra ndive ha añomongeta ko'ã mba'ére.

7. Amoñe'ë jey aty'ípe umi artículo ha rohecha mba'épa ikatu rojapo romombareteve haña mokõivéva ñe'ë.

Jaikuaa hağua ñane ñe'ë retepy

1. Ajesareko mba'épa ojapo umi oĩva ta'angápe.

2. Ahai mbykymi umi mba'e ahecháva rehe.

Aikuaave hağua:

Umi ñe'ë omoirüva terópe héra teroja.
Techapyrã: Ka'ay hakueteréiva.

3. Amoñe'ë ha ajesareko umi ñe'ë ojehaiguývare.

- Umi karai ho'u ka'ay heteréiva.
- Michĩma ñande terere, pya'éna eho egueruve.
- Maymáva oĩva guive ñane retãme ohayhu ambue ñe'ë.

4. Ahai ambue teroja umi ñe'ëjoajúpe ojehaiguýva'ekuére.

5. Ajapo aty'ípe ñomongeta mbykymi aipuruhápe terojakuéra.

Jahaikuaa haġua

1. Aty'ípe ñañomongeta moñe'ërãre ñamba'apova'ekuére ha jahecha mba'épa ikatu jajapo oguata haġua oñondive mokõivéva ñane ñe'ë.

2. Ahai ko'ápe mba'épa ikatu jajapo oho haġua ojoykére ñane ñe'emokõivéva.

3. Ahaipa rire, mbo'ehára ohechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

		
Aipuru porã taikuéra.		
Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.		
Ahaípa teroja tekotevêhápe.		
Ambojoajúpa umi morféma tekotevêháicha.		

Mbo'epy aty V

Che mbo'ehaópe oñeñe'ẽmeme guaraníme

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haġua	Omombe'u hembiaapo hogapýpe ha imbo'ehaópe.
Ñamoñe'ẽkuaa haġua	Ohecha ñe'ẽporã haihára oipuruva'ekue: personificación, metáfora, sinestesia, repetición, imágenes sensoriales.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	He'i mba'épa avei ikatu he'ise umi ñe'ẽ.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy	Oipuru hekópe umi ñe'ẽ oporombohérava.
Jahaikuaa haġua	Ohai omombe'úvo mba'épa ojapo imbo'ehao ha iñirũnguéra ndive.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Añomongeta che irũ ndive mba'épa che rembiapo ógape.

2. Amoha'anga kuationa guasúpe umi rojapóva ha romombe'u ore irũnguérape.

3. Ambue aty omombe'úta mba'e tembiapópa ojapo mbo'ehaópe.

4. Roñombyaty ha roñomongeta mba'emba'épa ikatu rojapo ore rógape ha mbo'ehaópe. Avei ro'e mba'érepa.

5. Romoha'anga ha romboja mbo'ehakoty ryepýpe

Ñamoñe'ëkuaa haña

1. Ajesareko ta'angakuérare.

2. Aheka sopa de letras apytépe ko'ã mba'e:

- Máva rehepa oñe'ëta moñe'ërã.
- Mba'emba'épa oje'e hese.

r	u	'	y	o	m	a	o
mb	p	s	v	o	s	k	mb
o	o	ỹ	a	t	p	a	o
r	r	'	t	e	s	t	'
a	ng	ã	e	r	v	u	e
y	m	e	n	h	u	p	e
h	k	y	v	y	a	y	m
u	a	r	a	nd	u	r	a
y	a	t	h	o	r	y	a

3. Ahai umi ñe'ë aguenohëva'ekue.

4. Amoñe'ë kirirĩhápe.

Che mbo'ehára

Mitã ñaimehaguéicha py'a marangatúpe
Ñane mbo'eharakuéra jaropuraheimi.
Ñe'ëhovy satíva taipu ñande jurúpe
Ha yvoty morotícha hapépe ñamoĩ.

Ñane mbo'eharakuéra, maestra ñahenóiva,
oikóva sy ha túva rekoviáma opyta.
Ñane ñe'ã kuágui joheipyre heñóiva
Mborayhu hechapyrã chupekuéra ġuarã.

Tapépe jahecháva hoky ha hendypúva,
Ñanerenonderãme po'a ha arandu;
Mbo'ehárante omoĩva, mbo'ehárante
oñopúva
Ko'ëre ñane akãgui oikóva ohavi'ũ.

Ko'ërõ ñaġuahëvoma upe po'a ru'ãme
Aníke tesaráipe mbo'ehára jaheja;
Jepe mombyryvérõ toikove ñane akãme
Ku mainumby hovýicha tojora mandu'a.

Darío Gómez Serrato

5. Ambohovái.

- Mba'épa reñandu remoñe'ẽmba rire ñe'ëpoty.

- Ko'ágaite pevépa ojeguerohory térãpa nahániri mbo'eharakuérape. Mba'ére ere.

6. Amoñe'ëjey ñe'ëpoty ha amoĩmba ko'ã ñe'ëjoaju..

- Ojepuraheimíta oĩva guive.....

- Taipu ñande jurúpe

- Chupekuéra ġuarã heñói.....

- Mbo'ehára aníke jaheja

- Toikove ha toroja mandu'a

7. Aguenohẽ ñe'ëpotýgui ko'ã mba'e:

- Vérso oje'ehápe mymbakuéra ikatuha ojapo personakuéra rembiapónte:

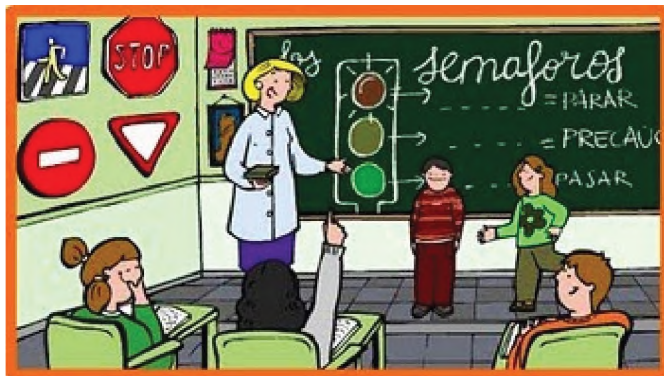
- Vérso ñanemoñandukáva mba'e ñahendúva:

- Vérso ñanemoñandukáva mba'e jahecháva:

8. Ahechaukua che rembiapo che irũnguérape ha upéi mbo'ehárape. Amyatyrõ oimérõ tekotevẽ ha'ekuéra he'iháicha.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ajesareko ta'angakuéra rehe ha aheka mba'épepa ajoavy hikuái.

2. Ahai umi mba'e ajuhúva ojoavyhápe.

3. Ajesareko jey pe ogykehaire oĩva ta'angápe rehe.

4. Añemongeta che irũ ndive ko'ã mba'ére.
- Mba'épa he'iséne:

Parar

Precaución

Pasar

- Mba'éicha ikatu ja'e guaraníme umi ñe'ẽ.

Parar

Precaución

Pasar

5. Ahai ko'ã ñe'ẽme he'isejojáva.

6. Ajapo ñoha'ãnga aty guasúpe rohechaukahápe mba'éichapa jaipuruva'erã umi ñe'ẽ semáforo rehegua.

	Héẽ	Nahániri
Oipurúpa ñe'ẽ hendápe.		
Hesakāpa chupe pe ñe'ẽ oipurúva.		
Oñe'ẽnguévopa hesakā ha oñehendu porã he'íva.		
Oñe'ẽ hekópe porã		
Oikuaa porāpa mba'épa he'ítava.		
Ndokyhyjéi oñe'ẽ haɣua.		
Ombohysýi porāpa umi mba'e he'íva.		

Jaikuua haġua ñane ñe'ẽ retepý

1. Amoñe'ẽmíta ko ñe'ẽpoty pehẽngue ohaiva'ekue Darío Gómez Serrato.

Tapépe jahecháva hoky ha hendypúva,
Ñanerenonderāme po'a ha arandu;
Mbo'ehárante omoíva, mbo'ehárante oñopúva
Ko'ẽre ñane akāgui oikóva ohavi'ũ.

Ko'ẽrõ ñaġuahẽvoma upe po'a ru'āme
Aníke tesaráipe mbo'ehára jahecha;
Jepe mombyryvérõ toikove ñane akāme
Ku mainumby hovýicha tojora mandu'a.

2. Amohenda umi ñe'ẽ ajuhúva ñe'ẽpoty pehẽnguépe kóicha:

Tero	Ñe'ẽteja	Teroja

3. Ahai

- Mba'érepa umi ñe'ẽ chéverõ ġuarāhína tero:

- Mba'érepa umi ñe'ẽ chéverõ ġuarā ñe'ẽteja:

- Mba'érepa umi ñe'ẽ chéverõ ġuarā teroja:

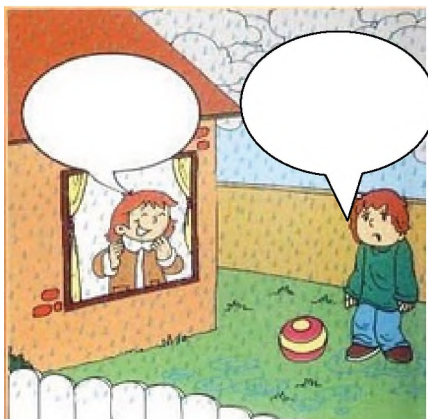
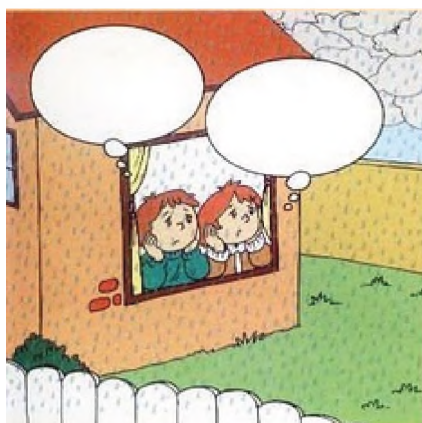
Aikuaave haġua:

Ñe'ẽ oporombohérava:
ko'áva apytépe oĩ tero, teroja,
terarāngue avei ñe'ẽteja.
Ko'ā ñe'ẽ ikatu ombohéra,
omombe'u mba'eichaitépa ava
térā mymba reko, omyengovia
tero ha avei omombe'u
mba'eichaitépa oiko ojejapo
opa mba'e.

4. Ajapopa rire, amoñe'ẽ che rembiapo aty guasúpe.

Jahaikuaa haġua

1. Ajesareko ta'angäre ha ahai mba'érepa oñe'ëne umi mitã.

Aikuaave haġua:

Ikatu avei oñemoġuahẽ mombe'urã ta'anga'i rupive. Umi mitã térã karai, kuñakarai ha mba'e ojekuaáva pype oñe'ẽ oñondive ha oikuaauka oñandúva ha oja póva. Oñe'ẽ jave oñondive hikuái, ojeipuru kóichagua ta'anga:

- Ha katu oikuaaukárõ iñakãmente oĩva, ojeipuru koichagua:

2. Ahai che irũ ndive peteĩ mombe'urã mbykymi ajesareko jeývo ta'angáre.

3. Amongora mombe'urã ryepýpe umi ñe'ẽ oporombohérava ajuhúva guive.

4. Amombe'u che irũnguérápe mba'érepa amongora umi ñe'ẽ.

5. Amongurusu ajapópa térã nahániri ko'ã mba'e:

	Héẽ	Nahániri
Aporandu oĩramo mba'e nahesãkáiva chéve. Amba'apo atýpe.		
Ahendú che irũme.		
Aipurú ñe'ẽ pyahu añemongeta térã ahai jave.		
Amombe'u che rogayguápe aikuaa pyahúva.		

Mbo'epy aty VI

Che aguerohory oñe'ẽva guivépe guaraníme

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haġua	Omohenda porã pe he'iva ohechakuaa rupi máva ndivépa oñe'ẽhína ha mba'eichahápepa oñe'ẽhína hendive.
Ñamoñe'ẽkuaa haġua	Ombojoaju ha ombojoavy umi mba'e ojuhúva jehaipyrépe umi mba'e rehe ha'e ohechakuaáva oikoha ijere rehe.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Ombojoavy ha ombojojakuaa umi mba'e oikóva ohendúvape umi mba'e ndive ha'e ohechakuaáva oikoha ijere rehe.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy	Oipuru hekoitépe umi signokuéra oipytyvõtava chupe omyesakáve haġua hemimombe'u.
Jahaikuaa haġua	Oipuru signokuéra oipytyvõva omoñe'ẽvape oikũmby haġua ijehaipyre.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Ajesareko ko'ã ta'angáre.

2. Ambohovái.

- Mba'eichagua jerokýpa umi jahecháva ta'angápe.
- Ojojoguápa térã nahániri.
- Ojoavýramo emombe'umi mba'érepa.
- Umi jerokýpe jahechávape ta'angápe oĩ oñemongetáva.

3. Amoñe'ë kirirĩhápe.

Karia'y: Ajupi un cerro alto
atopa peteĩ carreta, amendase
nderehe Julieta por amor a la
camiseta

Kuñataĩ: Ejupi un cerro alto
pitomínte la retopáva, che piko
che tarovaita amenda haḡua
nderehe.

Karia'y: En la esquina de mi huerto
tengo una planta de kumanda,
amendáne nderehe pero eikuaáke,
che kuimba'e ha amanda.

Kuñataĩ: En la esquina de mi
huerto, no crece ni un clavel,
namendaichéne nderehe,
tuja chusko ha argel.

Karia'y: Aguata por la espesura,
Ha osẽ chéve rival, flor de arriero
molde úra ha upévare piko che
kambia.

Kuñataĩ: Ajupi en un kachape
ha atopa la che rival, pévante
piko la ejuhúva ḡuaĩgui ka'u
karape.

4. Amba'apo che irũ ndive amoĩmba haġua ñe'ë oikotevẽva oĩmba haġua ñe'ëjoajukuera.

- Oñemongeta moñe'ẽrãme
- Amombe'u máva ndive añemongeta péicha.....
- Añeteguápa térã japu jaipuruhápe umi ñemongeta.....
- Amombe'u moõpa añemongeta péicha.....

5. Ahai mbykymi mba'éichapa añemongeta.

Che mbo'ehaópe mbo'ehára ndive.

Che rógape , che primokuera ndive.

Añembosaráivo che irũnguera ndive.

6. Ahechauka ha amombe'u ajapova'ekue che irũnguérape.

Ñamoñe'ẽkuaa haḡua

1. Añemongeta ko'ã mba'ére.

- Mba'ére vaichapa ndéve oñe'ẽta moñe'ẽrã. Mba'érepa ere.
- Mba'eichagua moñe'ẽrãnepa kóva.

2. Ahendu mbo'ehára omoñe'ẽvo.

Pa'i Sume

Omombe'u umi ñande ypykuéra ymaite ndaje oikova'ekue ijapytepekuéra peteĩ pa'i, karia'y yvate ha hendyva pukúva, héra Pa'i Sume. Ha'e ouva'ekue mombyrýgui ha hendive ou avei ambue pa'ikuéra oipytyvõva chupe omyasãi haḡua opa rupi Ñandejára ñe'ẽ.

Ombo'e avei heta mba'e porã umi ñande ypykuérape, umíva apytépe: ka'a jepuru hekópe, pirakutu ha mymbajuka rehegua, yvakuéra ñemono'õ, mymba ñemongakuaa ha avei mandi'o ha avati ñemitỹ rehegua.

3. Amoñe'ẽ jey ha amba'apo ko'ã mba'ére.

4. Aty'ipe ambohovái porandu.

- Máva rehepa oñe'ẽ moñe'ẽrãme.

- Mba'épa he'i hese.

- Ko'ağaite pevépa ojejapo umi mba'e.

5. Ahai ko'ã mba'ére:

- Mba'emba'épepa ojojogua ha ojoavy umi mba'e ojejpóva moñe'ẽrãme ha che távape.

6. Ajapo moñe'ẽrã mbykymi.

- Ahai umi mba'e ojejapóva ko'ağaite peve ha mba'éichapa ojejapo.

7. Ahechauka che rembiapo che irũnguérape ha upéi mbo'ehárape. Amyatyrõ oimérõ tekotevẽ ha'ekuéra he'iháicha.

Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva

1. Amombe'u che irũnguérape umi marandu ahendu térã ahecháva ko'ã mba'ére oñe'ẽva.

- Mba'éichapa ñamopotĩva'erã ñande róga.

- Mba'ére jajapova'erã umi mba'e.

2 . Amoñe'ẽmíta kirirĩhaitépe.

Oñemopotĩta táva

Mitãnguéra mbo'esry pohapegua oñepyrũta omopotĩ itáva.

Mitãnguéra 5 mbo'esry pegua Mbo'ehao 254gua, oñepyrũta omopotĩ hekoha áḡa jasyapy oike guive opa peve ary.

Ko tembiapo rupive oĩta tesãi ha ñopytyvõ guasu.

Péicha oñemohendáta tembiaporã:

Ojejapóta yty ryrurã.

Oñemopotĩta mbo'ehao jere.

Oñeñotýta yvyra ra'y ha yvoty.

Oñembyatýta yty ha oñemopotĩta tape Municipalidad ha mitãnguéra oñomoirũta tembiapópe isy ha ituvakuéra ndive.

3. Ambohováí porandu.

- Mba'e rehe oñe'ẽ moñe'ẽrã.

- Mba'eichagua moñe'ẽrãpa .

- Mba'épa he'iséne ñandéve.

- Upépentepa oiko ko'ã mba'e.

4. Ahai.

- Mba'emba'épa ajapova'erã anive haɣua iky'a ñande táva.

- Aikuaárõ oikoha umi omba'apóva itávare omombe'uháicha moñe'ẽrãme, ahai ko'ápe.

5. Amoñe'ẽ ha ahechauka che irũnguérape moñe'ẽrã ahaiva'ekue.

	Héẽ	Nahániri
Aipytyvõ che irũnguérape.		
Ajapysaka oñe'ẽva rehe.		
Ajapo tembiapo oje'eháicha.		

Jaikuaa haḡua ñane ñe'ẽ retepy

1. Amoñe'ẽmíta jehaipyre pehẽngue mbykymi.

Oñangareko hese. Hi'apa ha ombopiru ha'yingue ha oñotý hetavéma oparupirei, ha ipahápe ojepurúma ha'yingue opaichagua tembi'urã.

Ojoguaitereíre hambirekorānguemo'āme, ombohéra “Avati”, péicha héra ko yva porãite isarambíva ñande kogatýre, heñói rei ha hi'a pya'éva, ha jaipurúva ko'ágaité peve, hi'aju ha hi'aju'ýre, opaichagua tembi'u héva jajapo haḡua.

2. Ahesa'yijomíta ko'ã ñe'ẽjehaipyrepegua ha ahechakuaa mba'eicharāpa ojepuru paréntesis.

Ojoguaitereíre
hambirekorānguemo'āme, ombohéra
“Avati” (péicha héra)

Aikuaave haḡua:

Umi paréntesis ojepuru oñemyesakã porãve haḡua pe oje'éva.

3. Ahesa'yijomi ko'ágã ko ñe'ẽjehaipyrepegua ha ahecha mba'eicharāpa ojepuru pe comilla.

Upévare oje'e chupe “Avati”,
péichante voi ojekuaa opa rupi,
oguerekórõ jepe héra tee.

Aikuaave haḡua:

Comilla avei ojepuru ohechauka porã haḡua peteĩ ñe'ẽ ha ojesareko porã haḡua upéva rehe.

4. Amoñe'ẽmíta ko marandu mbykymi, ani haḡua cheresarái.

Ha'e comilla ojepuru ojehechauka haḡua ñe'ẽ ndaha'éiva guarani mba'etee ha ndojehaíriva guarani mba'eramoguáicha. Comilla rupi ojehechauka ndaha'ei gueteriha ñe'ẽ guaraniete.

Ojepuru avei ojehechauka haḡua mba'e he'íva'ekue ambue tekove, ndaha'ei pe ohaivahína akãgui osẽva ha oje'eha upévape "cita textual".

5. Amoñe'ẽmba rire mba'éichapa ikatu aipuru comilla, aheka umi moñe'ẽrãme ha ahai ko'ape.

6. Amombe'u che irũnguérape mba'épa ajuhu ha mba'éichapa ojepuru pe comilla.

Jahaikuaa haġua

1. Amoñe'ëmíta ko'ã tavaygua gueroviapy.

Ere, reipota'ÿre, máva oi'ÿva réra.
Ha'e imandu'a nde rehe.

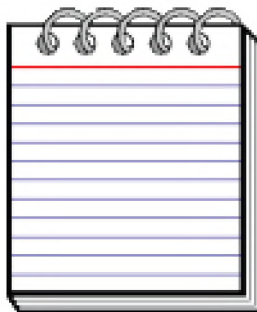
Ne nambi nde akatúagua hakúramo: oĩ
máva oñe'ë térã imandu'a porãva nde
rehe.

Emboy'úramo y hembýva ambue
hoy'uva'ekuégui, reikuaáta mba'e
iñongatupy (mborayhu rehegua).

Rehechárõ ováramo peteĩ mbyja,
ereva'erã "Ñandejára tanesãmbyhy"
nde po'a haġua, ha ejerureva'erã
mbohapy Ñandejára remime'ë.

2. Ajesareko porã umi moñe'ërãre oĩva pe ha ahai mba'e funciónpa oguereko umi signokuéra ipýpe.

3. Ahai tavaygua gueroviapy ahendúva guive térã aikuaáva voi ha upeva'erã aipuru hekopete signokuéra.

	Héë	Nahániri
Aipuru paréntesis oimérõ amyesakã porãseve pe ha'éva.		
Aipuru comilla oimérõ aipuru ñe'ë ndaha'éiva che mba'eteéva.		
Aipuru porã taikuéra.		
Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.		

Mbo'epy aty VII

Heta mba'e porã oñembohasa ñandéve guarani rupive

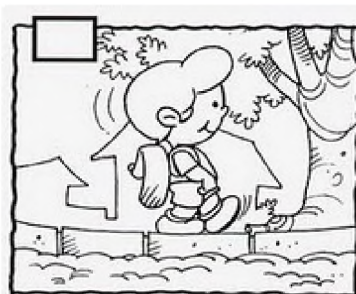
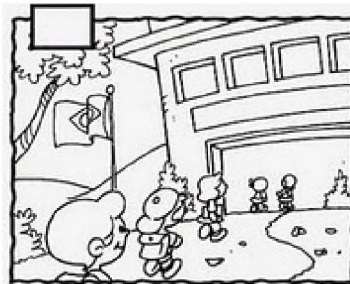
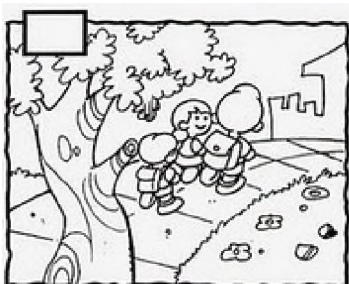

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haġua	Ombojoaju hemimo'ã oñe'ënguéro: omoñepyrũ, ombohete ha omohu'ã pe mba'e he'íva mbykýramo jepe.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	Ohechakuaa jehaipyrépe umi mba'e haihára he'íva oikovaramoguáicha ha umi he'íva ha'e oimo'ãháicha.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Oñandu mba'eporã ha mba'evai ojekuaaukáva tekstokuéra ohendúvape.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Oipuru porã umi ñe'ë ohechaukáva máva, moõpa ha araka'épa oiko pe ñe'ëme he'íva.
Jahaikuaa haġua	Ohechakuaa ohaikuéro: *oipuru porãha umi ñe'ë he'íva mba'épa ojejapo téra mba'éichapa oñeĩ. * oipuru porãha umi ñe'ë ohechaukáva moõpa ha araka'épa oiko pe ñe'ëme he'íva.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Ajesareko porã ha amombe'u mba'épa ojapóra'e pe mitã oĩva ta'angápe.

2. Ajapo mombe'u mbykymi amombe'uhápe mba'épa ojapo pe mitã ha mba'e rehepa oñemongetáne.

Aníke nderesarái: Mombe'u mbykymi oguerekova'erã mba'éichapa omoñepyrũta, Mba'éichapa embohetéta ha emohu'ãta.

3. Amombe'u che irũnguérape mba'épa ahai.

4. Aty'ípe roñomongeta mba'érepa jahai umi mba'e.

Ñamoñe'ëkuaa haġua

1. Añomongeta che irũ ndive.

- Mba'épa he'iséne "Ñane ñe'ëmba'erã".

2. Amoñe'ëmita ko ñe'ëpoty ohaiva'ekue Karai Lino Trinidad Sanabria.

Ñane ñe'ëmba'erã

Che ñe'ãgui otykýma eirete he'ëvéva
ñe'ëmi che arekóva aretéma añohëse;
rasaite amomorãgui avañe'ë ijukyetéva
sapukáipe che ha'éva yvytúndie toveve.

Jahechápa noġuahëiri mombyrýva oĩháre
ñane retãygua resáre tohecha iporãha;
chuguikuéra ku oiméne okañýva, ndoikuaáire
hetave noñembo'éiri guarani yvotyha.

Ymavénte ikangýva yvytu nde pejuhára
ajevénte opa ára ndejehayhúi mamove;
péina áġa ahecháre mbarete ne ñe'ëjára
hatãnguére oñeha'áva, guaraníre iñarõve.

Nde rehe mante he'íne: "guarani nde jukyetéva"
péva rehe ahayhuetéva aikuaáramo huguy;
jahecháma ipohýiva itanara tuichaitéva
petý hũgui irovéva, ha gua'u nanemovãi.

Haihára: Lino Trinidad Sanabria

3. Ambohovaimíta ko'ã porandu.

- Mba'épa añandu amoñe'ẽmba rire ko ñe'ẽpoty.

- Mba'épa aikũmby ko vérsope ohaiva'ekue karai Lino Trinidad Sanabria
"Ymavénte ikangýva yvytu nde pejuhára
ajevénte opa ára ndejehayhúi mamove".

4. Ahaimíta mba'épa he'ise ko'ã mba'e:

- Sapukáipe che ha'éva yvytúndie toveve.

- Nde rehe mante he'íne: "guarani nde jukyetéva"

5. Amoñe'ẽmba rire ñe'ẽpoty ahai :

- Péicha oñemombarete ñane guarani térã nahániri. Mba'érepa ere.

- Oĩpa umi ohayhúva guarani ha umi ndoipotáiva oho tenonde gotyo.
Mba'érepa ere.

6. Ahai mba'épa ikatu ajapo amombareteve hağua
upe ohaiva'ekue Lino Trinidad Sanabria.

Ñaikũmbykuaa haɣua ñahendúva

1. Añeha'ã amoñe'ẽpya'e.

Jahai, jaipapa, jajoka ñane akã.

Ñañe'ẽ, ñañani, japopo, japuka. Javy'a oñondive.

Peju jaha, jaha jaike.

2. Ambohovái.

- Mba'érepa ja'e pya'epya'eva'erã ko moñe'ẽrã mbykymi.
- Oĩ porã térã oĩ vai amoñe'ẽ ko'ãichagua moñe'ẽrã. Mba'érepa.

3. Ahendu mbo'ehára omoñe'ẽvo ko moñe'ẽrã mbykymi.

Mba'éichapa. Amoñe'ẽta marandu oɣuahẽva oréve.

Heta ñande rapicha niko, kakuaáva ha imitáva, omongy'a pe ñande rekoha.

Ko'ága ñahendúta mba'épa he'i umi mitã yty oñembyatyre.

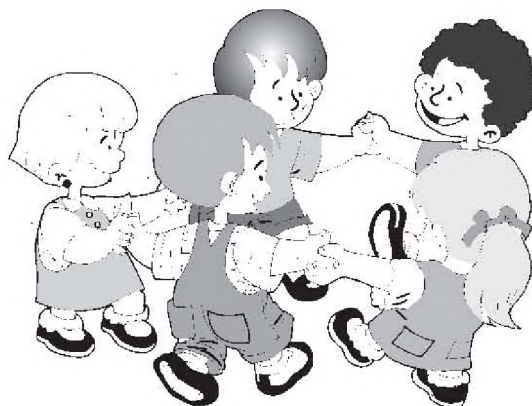
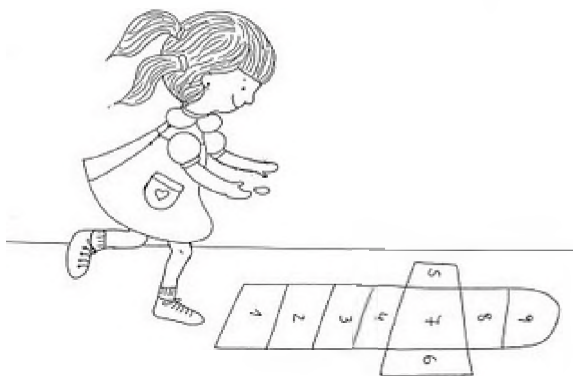
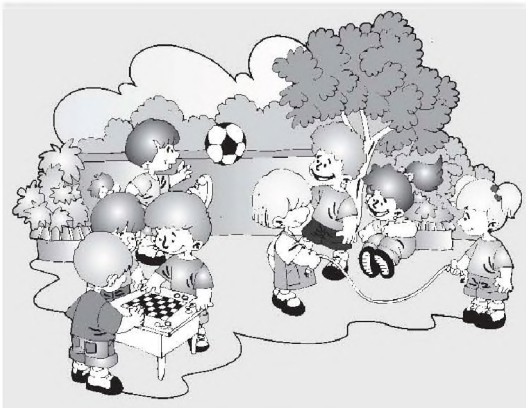
4. Ahendupa rire amombe'u:

- Mba'épa añandu mba'eporā térā mba'evai. Mba'érepa ha'e.

Mba'eporā	Mba'evai

Jaikuua haġua ñane ñe'ë retepy

1. Ajesareko porã ko'ã ta'angáre.

2. Amba'apo che irũ ndive. Upevarã ahaíta peteĩ mombe'urã amombe'uhápe mba'éichapa oñeha'ã ko'ã ñembosarái.

Aníke nderesarái

Pe mombe'urãme ojepuru porãva'erã ñe'ë ohechaukáva máva, moõpa ha araka'épa ikatu oñembosarái.

3. Amoñe'ẽmíta kirirĩhaitépe.

Ñembosarái ymaguare

Mitãnguéra 5° mbo'esyrý pegua ojapóta Ñembosarái ymaguare mbo'ehao korapýpe áña 22 jasyapoapýpe. Oĩta heta ñembosarái pe viru oikévore ojejoguáta aranduka 5° mbo'esyrýpe guarã.

Aikuaave haḡua:

Mávapa: ko'ápe ñamombe'u héra ha moõguápa. Ikatu avei institución rera.

Moõpa: ja'e moõpa oiko, táva, tekoha.

Araka'épa: ko'ápe ja'e arange, aravo, jasy ha mba'e.

4. Ahesa'yijomi marandu “Ñembosarái ymaguare”.

- Ajuhúpa pype: máva, moõpa ha araka'épa oikóta.

- Aguenohẽ ambohováí haḡua.

Máva:

Moõpa:

Araka'épa:

5. Ajapopa rire amoñe'ẽ che rembiapo ahechakuaa haḡua oĩ porāpa térā mba'érepa ajavy.

Jahaikuua haḡua

1. Amoñe'ẽ kirirĩhápe.

Fio che pytyvõmína
ajapopa haḡua ko
pandorga.

Ale mbohapy áramako remba'apo
hese. Eñepyrũ emba'apo hese
nde rógape ha ko'áḡa katu
ogapeháma.

Fio, ajapopáma katu.
Chepytyvõtápa jahecha
haḡua ovejépa térã
nahániri.

Nde rógape hi'ã chéve
hatãve ou yvytu.

Aháta ahenói
che sy.

2. Ahai mba'épa oiko ha upéi mba'éichapa opa Ale rembiapokue.

Aníke nderesarái emoíva'erāha moõpa ha araka'épa oiko.

3. Ahaipa rire, mbo'ehára ohechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

- Aipuru porãpa taikuéra.
- Ahaípa muanduhe aikotevẽhápe.
- Aipuru porãpa ñe'ẽ ohechaukáva moõpa ha araka'épa oiko.

Mbo'epy aty VIII

Ñane ñe'ẽ rupive ñanererãkuã porã ambue tetã rupi

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñañomongetakuaa haġua	Ohechaukava'erã, oñe'ẽnguéo, oipuruha umi ñe'ẽ ombojoajúva ambue ñe'ẽme.
Ñamoñe'ẽkuaa haġua	Ohecha mba'emba'épa oiko jehaipyre omoñe'ẽvape ha mba'érepa oiko upéva.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Ohechakuaa mba'e rehetépa oñe'ẽ ha mba'e rehepa avei oñe'ẽhina pe ohendúva.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy	Oipuru hendaitépe umi morfemakuéra ñe'ẽrapo rehe.
Jahaikuaa haġua	Ohechauka, ohai porã rupi, ikatuha oñeikũmby hembiapokue.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Ajapysakamíta mbo'ehára rehe he'íramo kóicha.

Ĝuaĩguingue

Oikóndajeraka'e peteĩ kuñataĩ omimbipáva porãgui, amoite mombyry.
Ha ha'e oguereko imbojeroviaha peteĩ karia'y porã herava'ekue kuarahy. Upéinte ñandeko peteĩ ka'aruetépe kuarahy ombotavy kuñataĩ porãme, ha oho ndouvéi.
Upe kuñataĩ porã opyta iġuaĩgui iġuaĩgui ohóvo, ndouvéire imborayhu. Ha upéicha rupikohína ko'agaité peve ku guyra héra ġuaĩguingue, kuarahy oikévo oma'ẽ hese, hesay, ha tuicha ojahe'o.
... ha upépe opa.

Oñeguenohẽ aranduka 5° mbo'esyry pegua.

2. Ajepy'amongeta mba'épa he'ise ha mba'eicharãpa ojepuru ko'ã ñe'ẽ:

Upéinte

Upe

Upéicha

ku

chingolo

Upépe

3. Amombe'u opytaháicha che akāme, upevarā aipuru umi ñe'ẽ ombojoajúva ambue ñe'ẽme.

4. Aporandumíta che irũnguérape mba'épa ha'ekuéra he'i ko ñe'ẽjoajúre "Ñane ñe'ẽrupive ñanererākuā porā ambue tetã rupi".Ha avei mba'épa che aimo'ã upe ñe'ẽjoajúre.

5. Añomongeta che irũ ndive he'íva ambue mba'e pe che añanduháchagui.

6. Ajesarekomíta añomongeta jave ko'ã mba'ére:

	Héẽ	Nahániri
Aipurúpa hekopete umi ñe'ẽ ñame'ẽva'ekue ko árape.		
Ahendu pe mba'e he'íva chéve.		
Aha'arõpa oñe'ẽmba porā ha upéi ae ambohováí chupe.		
Ahekápa che akāme mba'éichapa ambohováí porāvéta.		

Ñamoñe'ëkuua haḡua

1. Roñombyaty mbohapy ore irũ ndive ha romombe'u ojupe mba'épa rojapo jepi asajekue.

2. Amoñe'ë ko jehaipyre omombe'úva mitã rembiasakue.

Ñanemitãro guare

Ymámipako ñande jahava'erã kañyhápe
Amo taruma'i guýpe, ñamopotĩ verapa,
jaguapy ñaha'ã tikichuéla ku vy'ápe
ñande sýgui ñemihápe asajekue oke aja.

Térã jahámi jaike yva reka ka'aguýpe
Jaiko jaipo'o ty'áime, apepu ha guavira,
Nde ao ruguái renyhẽ reruva'erã torypápe
ha che ku mburukujápe nde áva amboyvotypa.

Ko'ë ha jaiko mokõive pe kokuerére
Oñokuäre kõinguemícha, jajoaju porã asyete,
Ñanandýpemi jaike ku tape karësa'íre
Ha umi kaysã ruguáre ñahendu guyra ñe'ë.

Oimévaje ako y upa akóinte iporã hekópe
Jahahague mbyry'áirõ, ka'arukue jajahu,
Pe ýpe jajohypýi, jajoapí yvyku'ípe
ha upégui ku piro'ýpe pytũmbypávo jaju.

Ñasãindýrõ pyhare ñasëmi pe nde rokáre
Kapi'ipe rovyũme ñande ñañoombojaru,
ha upérõmi ñañoandu hakuvy ñane ñe'áme
kunu'ũ porã apytépe ikyrýiva mborayhu.

Ko'áḡaramo ḡuarã che képe mante rejúva
Che moĩrumívo Florencia, ndavy'áigui che añoite,
Ha upégui ku apay rire che py'a hory asýva
Chemandu'áramo aina ñanemitãro guare.

Ohaiva'ekue: Crispiniano Martínez González
Música: Demetrio Aguilar

3. Amyesakã ñe'ẽ ambojoajúvo umi he'iséva ndive.

	Yvyra rakã hakamby'imíva ojeporúva ojeity haɣua yva.
Ty'áime	Akãrague.
Ñemihápe	Ka'aguy.
Áva	Mba'e ojojoguitéva.
Kõinguéicha	Ojejapóva kañyhápe.
Ñanandýpe	Yvyramáta okakuaa ramóva.

4. Ambohováí ko'ã porandu:

- Mavamávarepa oñe'ẽ ñe'ẽ jehaipyrépe.

.....

- Mba'éicha rupípa haihára ohaíne raka'e ko ñe'ẽpoty.

.....

- Mávapa ohai raka'e ko ñe'ẽpoty. Ahendúvapa haihára rehegua. Ahai mbykymi aikuaáramo.

.....

- Ko ñe'ẽpotýpa haihára ohaíne ikorasõjára, iñangirũ térã ikyvýpe raka'e. Mba'érepa reimo'ã.

.....

- Moõpa oikóne raka'e ñe'ẽpotýpe oñemombe'úva.

.....

- Ko'ã mba'e omombe'úva haihára piko iképentepa ohecháne raka'e.

.....

5. Amoĩmba ko pe mba'épa umi mba'e ojeapómiva yma ha ko'áña ndoikovéimava.

Yma oikova'ekue	Ndoikovéimava ko'áña

6. Aiporavo pe ñe'ẽ aimo'áva haihára remiandu oikuaaukaséva ñe'ẽpoty rupive.

vy'a'ỹ	py'aguapy	techaga'u
--------	-----------	-----------

7. Ahai umi mba'e ojeapova'ekue hendaitépe ko'ẽ guive pytũ meve.

1.	2.
3.	4.
5.	

8. Aguenohẽ ñe'ẽpotýgui umi imágenes sensoriales haihára oipuruva'ekue ha ha'e che tĩ, che juru, che resa, apyngua térã che pire rupípa añandúva.

Imágenes sensoriales	tĩ	tesa	juru	apyngua	pire

Ñaikũbykuaa haġua ñahendúva

1. Jajapysaka porã mbo'ehára opurahéiva oréve rehe:

Ñanemitãro guare

Ymámipako ñande jahava'erã kañyhápe
Amo taruma'i guýpe, ñamopotĩ verapa,
jaguapy ñaha'ã tikichuéla ku vy'ápe
ñande sygui ñemihápe asajekue oke aja.

Térã jahámi jaíke yva reka ka'aguýpe
Jaiko jaipo'o ty'ãime, apepu ha guavira,
Nde ao ruguái renyhẽ reruva'erã torypápe
ha che ku mburukujápe nde áva amboyvotypa.

Ko'ẽ ha jaiko mokõive pe kokuerére
Oñokuãre kõinguemicha, jajoaju porã asyete,
Ñanandýpemi jaíke ku tape karẽsa'íre
Ha umi kaysã ruguáre ñahendu guyra ñe'ẽ.

Oimévaje ako y upa akóinte iporã hekópe
Jahahague mbyry'áirõ, ka'arukue jajahu,
Pe ýpe jajohypýi, jajoapí yvyku'ípe
ha upégui ku piro'ýpe pytũmbypávo jaju.

Ñasãindýrõ pyhare ñasẽmi pe nde rokáre
Kapi'ipe rovyũme ñande ñañoombojaru,
ha upérõmi ñañoandu hakuvy ñane ñe'ãme
kunu'ũ porã apytépe ikyrĩva mborayhu.

Ko'ãgaramo guarã che képe mante rejúva
Che moĩrumívo Florencia, ndavy'áigui che añoite,
Ha upégui ku apay rire che py'a hory asýva
Chemandu'áramo aína ñanemitãro guare.

Ohaiva'ekue: Crispiniano Martínez González
Música: Demetrio Aguilar

2. Amoĩmba ko'ã ñe'ëjoaju:

- Ymámipako kañyhápe.

- Amo taruma'i guýpe,

..... tikichuéla ku vy'ápe.

- Ko'ẽ ha jaiko mokõive

3. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Ndépa ere iporã térã ivaiha mitã okañy isýgui oho haḡua oñembosarái. Mba'érepa.

.....

.....

- Rekañývapande sy térã nde rogayguágui reho haḡua reñembosarái. Emombe'umína mba'éicha javerõpa raka'e.

.....

.....

- Ko'ãḡa pevépa rehecháva mitã oñembosaráitiramo haihára omombe'uháicha. Emombe'umína.

.....

.....

- Mba'épa oha'ã umi mitã. Reha'ã jepípa nde avei.

.....

.....

- Mba'éichapa oñeha'ã tikichuéla.

.....

.....

Jaikuaa haɣua ñane ñe'ë retepý

1. Amoñe'ë kirirĩhápe moñe'ërã pehẽngue.

Térã jahámi jaike yva reka
ka'aguýpe
Jaiko jaipo'o ty'áime, apepu ha
guavira,
Nde ao ruguái renyhẽ
reruva'erã torypápe ha che
ku mburukujápe nde áva
amboyvotypa.

Ko'ë ha jaiko mokõive pe
kokuerére
Oñokuãre kõiinguemícha,
jajoaju porã asyete,
Ñanandýpemi jaike ku tape karẽ
sa'íre
Ha umi kaysã ruguáre ñahendu
guyra ñe'ë.

2. Aɣuenohẽ moñe'ërã pehẽnguégui ko'ã mba'e:

Ñe'ëpehẽtai ñe'ërapo mboyvegua	Ñe'ëpehẽtai ñe'ërapo riregua

3. Ambohovái

- Mba'érepa ha'e umi ñe'ëpehẽtai ha'eha mboyvegua térã upeigua.

4. Añomongeta che irũnguéra ndive mba'éichapa ohova'erã oñondive umi ñe'ẽpehẽtai.

Ñe'ẽpehẽtai mboyve ha riregua
oñembojoajuva'erã ñe'ẽrapóre.

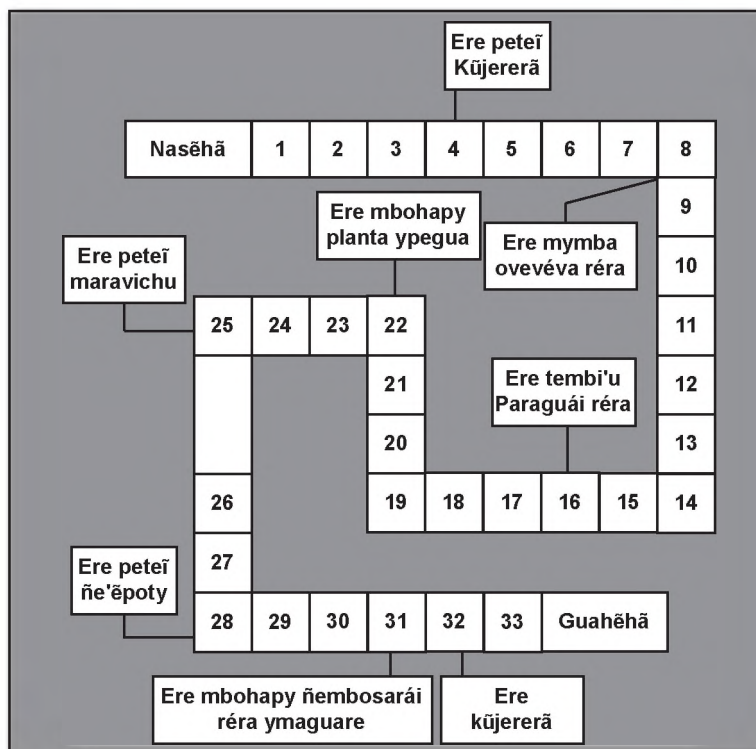

5. Amongora umi ñe'ẽpehẽtai mboyvegua ha ahaiguy umi ñe'ẽpehẽtai riregua.

- Antonio ohóra'e mombyry.
- Che ndajapóira'e heta mba'e.
- Ahaséma ógape, he'i mitã lajavai.
- Ndaha'éivoi la ha'usepávakuri, he'ije asadohágui oñemuñava'ekue.
- Tuicha rejavy, he'ije hetyma yvyráva oisu'úrõ chupe jagua.
- Výro ha yvyra karẽ araka'eve ndopái.

Jahaikuaa haḡua

1. Ajesareko ta'angáre ha amombe'u mba'éichapa oñeha'ã.

2. Ajesareko ta'angáre ha amombe'u mba'éichapa oñeha'ã.

3. Ahai umi kùjrerã, ñe'ëpoty, maravichu ha'eva'ekue añembosarái aja.

Aranduka ojepuruva'ekue

- LUDUEÑA, M. y FRETES, M. (2006). *Didáctica de la Literatura*. Asunción: AGR Servicios Gráficos. S.A.
- AGUILERA, N. (2005). *Comprensión Lectora y algo más*. Asunción: AGR Servicios Gráficos. S.A.
- PARAGUAY. Ministerio de Educación Y Cultura (2007). Volumen IV del 5º grado de Guaraní. Asunción: El Ministerio.
- GUARANIA, F. (1992). *Curso Práctico de Idioma Guaraní*. Asunción: Centro Editorial Paraguay S.R.L.
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2008). Programas de Estudio del 5º grado. Asunción: El Ministerio
- CORREA, M. (2002). *Lengua Guaraní Actual*. Asunción: Distribuidora Arami S. R. L.
- SANABRIA, L. (1991). *Ñane Ñe'ẽ Guaraníme*. Asunción: Editar S. R. L.
- PARAGUAY Comisión Nacional de Bilingüismo (1997). *Ñane Ñe'ẽ Paraguay Bilingüe*. Asunción: Fundación en Alianza.
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2005). *Lengua y Literatura Castellano Guaraní 7º grado*. Asunción: Santillana S.A
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2000). *Lengua y Literatura Castellano Guaraní 8º grado*. Asunción: Santillana S.A
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2007). *Lengua y Literatura Castellano Guaraní 9º grado*. Asunción: Santillana S.A
- www.es.wikipedia.org. (2011)
- www.xtec.es/-jgenover/complec.htm (2011)
- cvc.cervantes.es/aula/lectura/. (2011)
- www.marcoele.com. (2011)
- www.eduteka.org. (2011)
- www.encuentos.com. (2011)
- www.slicleshare.net/.../actividades_de_comprensión_. (2011)
- www.um.es/analesps/v12/. (2011)
- www.cabanadigital.com. (2011)
- www.gacetalogos.wordpress.com. (2011)
- www.librosiwos.net. (2011)
- wikirecursostic.wikispaces.com/lengua. (2011)
- roble.pntic.mec.es/.../comprensión_lectora.htm. (2011)
- www.lagranepoca.com. (2011)
- www.ultimahora.com. (2011)
- iabc.com.py. (2011)
- www.fotopaíses.com. (2011)
- www.gobernacionxv.gov.py. (2011)
- arbolesdelchaco.blogspot.com. (2011)
- banhadosur.blogspot.com. (2011)
- www.ultimahora.com. (2011)
- alparaguay.blogs.com. (2011)
- www.turismo.com. (2011)
- www.turismoenfotos.com. (2011)
- www.guidetoparaguay.com. (2011)
- lahoradelterere.blogspot.com. (2011)
- www.travel- imágenes.com. (2011)
- www.bicentenarioparaguay.gov.py. (2011)
- www.skyscrapercity.com. (2011)
- www.miparaguay.dk. (2011)
- www.missionerh.it. (2011)